NEFİS MUHASEBESİ

- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ اِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَاَنْسَيهُمْ اَنْفُسَهُمْ اُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

- ***"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve herkes, yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır. Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir."[1]***

---

[1] Haşr, 59/18-19.

Nefsin Karakteri

- وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّى اِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَحِيمٌ

- ***"Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir" dedi.***[2]

- **Ayetin Açıklaması:** Ayet-i kerimenin ifade ettiği açıdan bakıldığında, nefisle muhasebenin zorluğu görülür. Çünkü nefsi kontrol etmek için insanın kendi iradesi ile Allah'ın merhameti bir arada olmalıdır. İlahî

[2] Yusuf, 12/53.

rahmet olmadan nefsi hesaba çekmek ve onun zararlarından korunmak mümkün değildir. Bunun için kişi ilahi rahmeti elde etmeyi sağlayacak olan ideal bir hayat yaşamaya mecburdur.

- Kötülük yapan ya da kötülüğe vasıta olan bir insan nasıl sorgulanmaktan hoşlanmıyorsa kötülüğün ilk hareket noktası olan nefis de hesaba çekilmekten hoşlanmaz. Bu nedenle, kendi kendisiyle hesaplaşan insan öncelikle bu anlayışı aşmak mecburiyetindedir. Bu anlayıştan kurtulmak mümkün olmadığı zaman, nefsi beğenmek, onu kusursuz görmek ve nefsin bütün isteklerinin haklı sebeplere dayandığı düşüncesine kapılmak kaçınılmaz bir sonuçtur.
- Böyle bir sonuç ise Allah'a kulluk gayesiyle yaşaması gereken bir müslüman için, telafisi mümkün olmayan problemlerin ortaya çıkmasına sebep olur.

- Kur’an-ı Kerîm’de nakledilen birçok olay bize Allah’a karşı gelmenin ve haktan yüz çevirmenin en önemli sebeplerinden birinin «nefsi üstün görmek ve onu kusursuz saymak» olduğunu göstermektedir.
- “Nefsi her şeyden üstün görme” anlayışının en tehlikeli noktası, nefsi ilah olarak benimsemektir.
- Bu durum Kur’an’da şöyle anlatılmaktadır:

- اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلَهَهُ هَوَيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

- ***Hevâ ve hevesini tanrı edinen ve Allah'ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız?***[3]

[3] Casiye, 23.

Müminin Dünyadaki Durumu

- İbnu Mes'ûd anlatıyor: "Rasulullah'ın yanına girmiştim. Onu bir hasır örgünün üzerinde uyumuş buldum. Hasır, (vücudunun) yan taraflarında izler bırakmıştı. Şöyle dedim:
- يَا رَسُولَ اللَّهِ:لَوِ اتَّخَذْنَا لَكَ وِطَاءً تَجْعَلُهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْحَصِيرِ يَقِيكَ مِنْهُ؟
- Ey Allah'ın Rasûlü! Sana bir yaygı temin etsek de hasırın üstüne sersek, onun sertliğine karşı sizi korusa!
- مَالِى وَلِلدُّنْيَا؟ مَا أنَا وَالدُّنْيَا إلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا.
- *"Ben kim, dünya kim. Dünya ile benim misâlim, bir ağacın altında gölgelenip sonra terkedip giden yolcunun misali gibidir."*[4]

---

[4] Tirmizi.

- İbnu Ömer anlatıyor: "Rasulullah omuzumdan tuttu ve şöyle dedi:
- كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ.
- *"Sen dünyada bir garîb veya bir yolcu gibi ol"*
- İbnu Ömer (r.a) şöyle diyordu:
- إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلاَ تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.
- Akşama erdin mi, sabahı bekleme, sabaha erdin mi akşamı bekleme. Sağlıklı olduğun sırada hastalık halin için hazırlık yap. Hayatta iken de ölüm için hazırlık yap.[5]

[5] Buhari, Tirmizi.

Ölmeden Önce İyilik Yapmak

- حَتَّى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ
- *Nihayet onlardan birine ölüm gelip çattığında, "Rabbim, lütfen beni (dünyaya) geri gönder,*
- لَعَلِّى اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ
- *Umulur ki, boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve ameller) yaparım." der.*
- كَلَّا اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ
- *Hayır! Onun söylediği bu söz (boş) laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır.*

- فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ فَلَا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ
- *Sûr'a üflendiği zaman aralarında artık ne soy sop (çekişmesi) vardır, ne de birbirlerini soruşturacaklardır.*
- فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فِى جَهَنَّمَ خَالِدُونَ
- *Böylece kimlerin tartıları ağır basarsa, işte asıl bunlar kurtuluşa erenlerdir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, artık bunlar da kendilerine yazık etmişlerdir; (çünkü onlar) ebedî cehennemdedirler.*

- **تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ اَلَمْ تَكُنْ آيَاتِى تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ**

- ***Ateş yüzlerini yalar ve onlar orada sırıtır kalırlar. (Allah Teâlâ,) "Size âyetlerim okunurdu da, siz onları yalanlardınız değil mi?"... der.***[6]

[6] Müminun, 23/99-105.

Ölüm Sonrası Muhasebe

- Rasulullah Efendimiz şöyle buyuruyor:
- **لَا يَزُولُ قَدَمَا عِبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ مَا عَمِلَ بِهِ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ.**
- *"Kıyamet günü, dört şeyden sual edilmedikçe, kulun ayakları[Rabbinin huzurundan] ayrılamaz: Ömrünü nerede harcadığından, İlmiyle ne amelde bulunduğundan, Malını nerede kazandığından ve nereye harcadığından, Vücudunu nerede çürüttüğünden."*[7]

[7] Tirmizi.

Nefis Muhasebesinin Önemi

- Rasulullah Efendimiz de şöyle buyurmuştur:
- اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ.
- *"Akıllı kimse, nefsini muhasebe eden ve ölümden sonrası için çalışandır. Aciz de, nefsini hevasının peşine takan ve Allah'tan temennide bulunan kimsedir."*[8]

---

[8] Tirmizi.

- Hz Ömer‘in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا وَتَزَيَّنُوا لِلْعَرْضِ الْأَكْبَرِ وَإِنَّمَا يَخِفُّ الْحِسَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ فِى الدُّنْيَا.

- “Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin, büyük hesap günü için kendinizi donatın! Çünkü kıyamet gününde hesap, ancak dünyada iken kendisini hesaba çekenler için kolay olacaktır.”[9]

[9] Tirmizi.

- Meymûn b. Mihran’ın şöyle dediği rivayet edilir:
- لَا يَكُونُ الْعَبْدُ تَقِيًّا حَتَّى يُحَاسِبَ نَفْسَهُ كَمَا يُحَاسِبُ شَرِيكَهُ مِنْ أَيْنَ مَطْعَمُهُ وَمَلْبَسُهُ .
- “Bir kul, ortağına yemesi nereden, giymesi nereden? diye hesap sorduğu gibi kendi nefsine de hesap sormadıkça müttaki yani Allah’a karşı sorumluluk bilinci taşımış olamaz.”[10]

[10] Tirmizi.

Nefis Muhasebesi Ne Demektir

- İnsanın kendisini, yaratılış amacı ve sorumlulukları açısından hesaba çekmesidir. Kişinin kendi iman ve amelinin kontrolünü yapması, durumunu değerlendirmesidir. Muhasebenin pek çok anlamı vardır. Şöyle ki:
- **Muhasebe:** Geleceğe yönelmek, ileriyi görmektir. Kendini bilmek ve anlamaktır.
- **Muhasebe:** Dünya ve ahirette huzura erebilmenin yoludur.
- **Muhasebe:** Haramlardan kurtulmanın disiplinidir.
- **Muhasebe:** Gafletten uyanmak, günah ve hataların farkına varabilmektir.
- **Muhasebe:** Karda mı, zararda mı, olduğumuzu tespit etmektir.

- **Muhasebe:** İş ve amelimizde eksik ve kusurlarımızı tespit etmek ve düzeltmektir.
- **Muhasebe:** Vakit ve nakit israfını önleme çabasıdır. Çok değerli olan ömür sermayesinin hay-huy ile harcanmasına engel olmaktır. Ayrıca, göstergenin daha ileriye, daha güzele yönelmesini sağlamaktır.
- **Muhasebe:** İyiyi kötüden, faydalıyı zararlıdan ayırt edebilme süzgeci, iyilik ve bol nimetlerle karşılaştığımız zaman şımarmamak için fren; sıkıntı ve dara düştüğümüzde çare kapısıdır.
- **Muhasebe:** Kendimizi ve vazifemizi bilip, bizi yoktan var eden Allah'a kulluk edebilmek ve huzuru ilahiye çıkabilme hazırlığıdır.
- **Muhasebe:** Gayesizlik ve başıboşluktan kurtulmak, yaratılış gayesini idrak edip ona göre yaşamaktır.
- **Muhasebe**: Akıl ve imanı nefsin başına bekçi yapabilme başarısıdır.

- **Muhasebe:** Kendi kendimizi hesaba çekebilme işidir. Yapılan işlerin maksadına uygun olup olmadığını anlama çabasıdır.
- **Muhasebe: "Ölmeden önce ölünüz"** fermanına uyarak ebedî alem için ölmeden önce hazırlanabilme maharetidir.
- **Muhasebe:** Kendisini dinlemeyi bilmek, enaniyet esaretinden kurtulmaktır. Geçmişin muhakemesini yapmak, geleceğin planını çizmektir. Mü'min olarak dinin emirlerine uyup uymadığını nefsine sorabilmektir.
- **Muhasebe:** Sonradan pişman olmamak için önceden tedbir ve tedarikte bulunmaktır. Hataları azaltarak gaye ve maksatta isabet etmektir.
- **Muhasebe:** Günlük hayatımızda, iş ve kazancımızda, amel ve icraatımızda kendi hayatımızı düzene koyarak başkasına örnek olmanın yoludur.

- **Muhasebe:** Bir ise başlamadan önce sonunu hesap edebilme işidir. Ve, "**ne idim**, **ne oldum**, **nerede idim, nereye geldim, neler umuyordum, nerelere kavuştum, neticede ne olacağım?**" sorularının hesabını yaparak irademizi çözecek, duygularımızı bozacak hallerden kendimizi korumaktır.
- **Muhasebe:** Hülasa, başı boş yaratılmadığımızı anlama ve idrak etme işidir.

<u>Nefis Muhasebesinin Türleri</u>

- Birincisi yapacağımız işlerle ilgili **muhasebe**dir. Yapacağımız işlerle ilgili **muhasebe** yararlıyı zararlıdan ayırmak için ayak kaymasına karşı tedbirli olmamızdır. Böylece bilinçli bir biçimde zararlıyı terk eder, yararlıyı tercih ederiz.
- Bu tür bir **muhasebe** insanın önünü görerek ve yere sağlam basarak güvenle yürümesini sağlar. Otokontrol mekanizmasını randımanlı bir biçimde çalıştırır. Planlı çalışma ve sistemli ilerlemeyi gerçekleştirir. Proje olmadan, finans bulunmadan imar ve inşa olamayacağı gibi, **muhasebe** olmadan yararlı işlerde daim olmak zor hatta imkânsızdır.

- İkinci tür **muhasebe** ise geçmişte yapılan işlerle ilgilidir. İnsanın yaptığı iş ve davranışları gözden geçirerek eksik ve kusurlarını tamamlaması, hata ve günahları varsa ondan **tövbekâr olması** demektir.
- Netice itibariyle Allah, kullarının işlerini yapmadan önce planlamalarını; yaptıktan sonra da yapılan işin nasıl bir şekil aldığını gözden geçirmelerini istemektedir. Kulun ameline nokta koyan ölümden başkası değildir. Öyleyse sağ olduğu sürece, **muhasebe**nin iki türlüsü de müminin hayatına şekil vermelidir."[11]

[11] Heris el-Muhasibi, er-Riaye.

<u>Nefis Muhasebesinin Önündeki Engeller</u>

- 1- Dünya hayatının aldatıcılığı
- 2- Ahireti unutmak
- 3- Gaflet
- 4- Nefse Uymak
- 5- Zamanın Kıymetini Bilememek
- 6- Ayetlerden Yüz Çevirmek

İnsanın Kendisine Sorması Gereken Sorular

- 01- Sabah kalkışın nasıl? Şükrederek mi?
- 02- Bir takım tiryakiliklere karşı koyabiliyor musun? (Yalan, gıybet, iftira gibi)
- 03- İçinde yaşadığın aleme ibretli gözlerle bakıyor musun? Yoksa, farkında değil misin?
- 04- Allah'ın sana lütfettiklerini nasıl değerlendiriyorsun? (Rızık, sağlık, ömür, gençlik v.s.)
- 05- Merhametli misin? (Gözlerin hiç Allah için yaşarıyor mu?)
- 06- Kendinden aşağıda olanlara karşı nasıl davranıyorsun?
- 07- Şu anda dünyanın en iyi insanı kim?
- 08- Bildiklerin ne işe yarıyor? Hava atmaya mı, amel etmeye mi?

- 09- Açların doyması için sadece dua mı edenlerdensin?
- 10- Üzerindeki emanete hıyanet etmiyorsun, değil mi?
- 11- Bir aylık ömrün kaldığını bilsen ne yapardın? (Umursamaz mıydın, yoksa..)
- 12- Bugün vefat etsen, ne umarsın?
- 13- Hiç nasihatta bulundun mu? En son ne zaman?

Nefis Muhasebesinin Metotları

- **a) Allah'ın Murakabesi Altında Olduğunu Düşünmek**
- Cibrîl hadisi olarak mehur olan rivâyette Rasûlullah Cebrail'in "İhsan nedir?" şeklindeki sorusuna şöyle cevap vermiştir:
- "أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ. فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ"
- *"İhsan, sanki Allah'ı görüyor gibi kulluk yapmandır, çünkü sen O'nu görmüyorsan da, O seni muhakkak görüyor."*

- وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
- ***Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür.[12]***

******

- إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ
- ***Şüphesiz Rabbin gözetlemededir.[13]***

******

- إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ
- ***Şüphesiz yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz.[14]***

---

[12] Hadid, 57/4.
[13] Fecr, 89/14.
[14] Al-i İmran, 3/5.

- **b) Kazanılan Başarıyı ve Nimeti Allah’tan Bilmek**
- وَابْتَغِ فِيمَا آتَيكَ اللّٰهُ الدَّارَ اْلآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ كَمَا اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِى الْاَرْضِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ
- ***Allah’n sana verdiği (servet) ile ahiret yurdunu ara, dünyadan da nasibini unutma, Allah’ın sana iyilik ettiği gibi sen de iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncular sevmez.***[15]

[15] Kasas, 77.

- **c) Başkalarının Hatalarından Önce Kendi Hatalarını Görmek**
- Rasulullah buyurdu ki:
- طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ
- *Ne mutlu o kimseye ki, kendi kusuru onu başkalarının kusurlarıyla uğraşmaktan alıkoyar.*[16]
- İmam Gazali bu konuda şöyle bir tavsiyede bulunur:
- «… Elbiselerinin cepleri yılanla, akreple ve daha başka öldürücü mahlûklarla dolu bir kimsenin kendi hayatını düşünmeyerek, başkasının yüzüne konmuş olan sineklerle meşgul olması ne büyük bir aptallıktır. Zira başkasının yüzündeki sinekleri kovmak, akrep ve yılanların kendisini sokup öldürmesine mâni olmaz."

[16] Şuabu'l-İman

- **d) İşlenen Günahları Hatırlamak**
- Rasulullah buyurdu ki:
- إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ، وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ
- *Mümin, günahını, üzerine yuvarlanmasından korktuğu bir dağ zanneder. Günaha dadanmış kişi, günahını burnunun ucuna konmuş, hemen uçacak bir sinek gibi görür.*[17]

[17] Buhari.

- **e) Nefse Karşı Mûtedil Olmak**
- İnsanın, iç dünyasında itidali koruması gerektiğini, Mâverdî şu şekilde ifade eder:
- “Nefsi kötülemek ve ona iyi zanda bulunmak hususunda mutedil davranmalıdır. Çünkü kötülemekte gerçek ölçüyü aşarsan, onu aşağılık duygusuna itersin. İyi zanda gerçek ölçüyü aşarsan, kendine çok güvenenlerin gevşekliğine düşersin.»

Bir Kıssa: Kâbus[18]

- Çocukluğumdan beri dar mekânlardan sıkılır ve bu tür yerlerden feryat edercesine uzaklaşırdım. İleri yaşlarda bunun bir hastalık olduğunu anlamış, fakat bu illetten bir türlü kurtulamamıştım. Oysaki o dar mekânlara, şimdi ister istemez girecektim.
- Beni sarıp sarmalamışlar ve uzunca bir tabuta yerleştirmişlerdi. Çevremde dolaşanların seslerini gayet iyi duyuyor ve gözlerim kapalı olmasına rağmen, her nasılsa onları görebiliyordum.
- - Genç yaşta öldü zavallı, diyorlardı. Halbuki yapacak ne kadar çok işi vardı.
- Gerçekten de birçok işim yarım kalmıştı. Meselâ oğluma iyi bir işyeri açamamış, araba ile renkli televizyonun taksitlerini henüz

[18] Cüneyd Suavi.

bitirememiştim. Büyük bir firma kurup dostlarımı orada toplamak da artık hayâl olmuştu. Üstelik kış çok yaklaştığı halde odun kömür işini halledememiş ve çatının akan yerlerini aktaramamıştım. Yarıda kalan işlerimi arka arkaya sıralarken, kulaklarımı çınlatan bir sesle irkildim. Sanki mikrofonla söylenen bu ses beynimin en ücra köşelerinde yankılanıyor ve:

- - "Geçti artık geçti", diyordu. İçimden "keşke geçmemiş olsaydı" diyordum. Nereden başıma gelmişti o kaza bilmem ki? Halbuki ne kadar da iyi araba kullanırdım.

- Olup bitenleri hatırlamaya çalışırken, dostlarımın çevremi sardığını ve içinde bulunduğum tabutun kapağını örtmeye çalıştıklarını fark ettim. Onları engellemek için avazım çıktığı kadar bağırmak ve çırpınmak istediğim halde ne kımıldayabiliyor, ne de bir ses çıkartabiliyordum. Biraz sonra koyu bir karanlıkta kalmış ve gözlerimi, tabutun tahtaları arasından sızan ışığa çevirmiştim. Dehşet içinde:

- - Aman Allah’ım! dedim. Ne olacak şimdi hâlim? Korkudan hiçbir şey düşünemiyordum. Bu arada omuzlara kaldırılmış ve sallana sallana götürülmeye başlanmıştım. Dışarıdaki seslerden yağmur yağdığı belli oluyor ve su damlacıklarının sesi, tabutumun gıcırtısına karışıyordu.
- Cenâze namazı için câmiye gidiyor olmalıydık. Câmi deyince aklıma gelmişti. Çok yakınımızda olmasına ve her gün beş defa davet edilmeme rağmen, bir türlü vakit bulup gidememiştim. Ama her zaman söylediğim gibi elli yaşına gelince namaza başlayacak ve herkesin şikâyet ettiği kötü alışkanlıklarımı terk edecektim. Evet evet, şu kaza olmasaydı, ileride ne iyi bir insan olacaktım.
- Daha önceden duyduğum ve nereden geldiğini kestiremediğim ses :
- - Geçti artık geçti, diye tekrarladı. "Bitti artık."
- Biraz sonra namazım kılınmış ve tekrar omuzlara kaldırılmıştım. Mahallemizdeki kahvehanenin önünden geçerken, her gün iskambil

oynadığımız arkadaşlarımın neşeli kahkahalarını işitiyor ve "herhalde ölüm haberimi duymamış olacaklar" diye düşünüyordum. Sesler iyice uzaklaştığında, eğik bir şekilde taşındığımı hissederek mezarlığa çıkan yokuşu tırmandığımızı anladım. Şiddetle yağan yağmurun tabuttaki çatlaklardan sızarak kefenimi yer yer ıslattığının da farkındaydım. Buna rağmen dışarıda konuşulanlara kulak verdim. Dostlarımın bir kısmı piyasadaki durgunluktan bahsediyor, bir kısmı da milli takımın son oyununu methediyordu.

- Tabutumu taşıyan diğer biri ise, yanındakinin kulağına fısıldayarak:
- - Rahmetlinin tersliği, öldüğü günden belli, diyordu. Sırılsıklam olduk birader. Duyduklarım herhalde yanlış olmalıydı. Yoksa bunlar, uykularımı onlar için feda ettiğim dostlarım değil miydi? Yolculuğum bir müddet sonra bitmiş ve tabutum yere indiri1mişti. Kapak tekrar açıldı ve cansız vücudumu yakalayan kollar, beni dibinde su toplanmış olan bir çukura doğru indirdi. Boylu boyunca yattığım yerden etrafıma

baktım. Aman Allah'ım!.. Bu kabir değil miydi? O ana kadar buraya gireceğimi neden düşünmemiştim? Sessiz feryatlarımı kimseye duyuramıyor ve dostlarımın, üzerimi örtmek için yarıştığını hissediyordum. Tekrar zifiri karanlıkta kalmış ve bütün âcizliğimle dua etmeye başlamıştım.

- - Yâ Rabbi, diyordum. Bir fırsat daha yok mu?, senin istediğin gibi bir kul olayım. Ve kabrimi, cennet bahçelerinden bir bahçeye çevireyim. Aynı ses, her zamankinden daha şiddetli olarak:
- - Geçti artık geçti, diye tekrarladı. "Her şey bitti artık."
- Mezarımı örten tahtaların üzerine atılan toprakların çıkardığı ses gök gürültüsünü andırıyor ve bütün benliğimi sarsıyordu. Son bir gayretle yerimden fırlayarak gözlerimi açtım. Odamdaki rahat yatağımda yatıyor, fakat korkunç bir kâbus görüyordum. Bitişik dairede oturan doktor arkadaşım beni ayıltmaya çalışarak:

- - Geçti artık geçti, diye bağırıp duruyordu.
- "Geçti bak, hiçbir şeyin kalmadı." Yattığım yerden yavaşça doğruldum. Terden sırılsıklam olmuş ve sanki yirmi kilo birden vermiştim. Dışarıda sağanak hâlinde yağmur yağıyor, şimşek ve gök gürültüsünden bütün ev sarsılıyordu. Etrafımdakilerin şaşkın bakışları arasında kendimi toparlamaya çalışırken
- - Yâ Rabbi, sana zerrelerim adedince şükürler olsun, diyordum. İyi bir kul olmak için ya bir fırsat daha vermeseydin?